

FRA SKIBSTEDGAARD

Af AUGUST F. SCHMIDT

SKIBSTEDGAARD (Ydby Sogn, Revs Herred) i Sydthy ligger ensomt, men i skønne landskabelige Omgivelser. Fra Gaarden er Udsigt over den pragtfulde Skibsted Fjord. Nord og Vest herfor har man Ydby og Tvolm Hede (fredet), et af de mærkeligste Landskaber i det hele taget i de prægtige Limfjordsegne, og i arkæologisk Henseende næsten uden Sidestykke i Danmark¹). Ydby Hede gør ved sine Udsigters Mangfoldighed og ved sin storslagne, mørke Skønhed et uudsletteligt Indtryk: De herligt svungne Kystlinjer, den betagende Udsigt over Thyholm, og den vide Nissum Bredning, denne Mængde af Drag, Øer og Landtunger, Halvøer og Holme, Vige og Sunde, og forrest de mægtige Oldtidshøje paa den lynggroede Hede højt oppe over det hele, med Aase og Kløfter løbende ned mod de nære Kyster, er ved sin Egenart et af de skønneste Steder i Danmark. *Achton Friis* har i "De Jyders Land" II(1933), 168-70 givet en henførende Skildring af Egnen omkring Ydby og Skibsted Fjord, og de tre Fotografier, der supplerer hans Tekst, giver et levende Indtryk af Landskabets storlinede og oldtidsprægede Karakter.

Skibsted Fjord har naturligvis fra de ældste Tider været stærkt benyttet af Befolkningen i det allerede i Oldtiden relativt tæt bebyggede Sydthy. I Oldtid og Vikingetid har Egnen her haft en Glansperiode. Vikingeflaader, der passerede Limfjorden paa Vej til Vesterledet, har nok ofte ligget i Læ her i Skibsted Fjord, hvor der selvsagt gennem talrige Aarhundreder har været en Ladeplads, et "Skibningssted". Her ved den primitive Havn er i Middelalderen fremstaaet en Gaard, der hurtigt har formaaet at gøre sig gældende i Egnen, da dygtige Folk har ejet den allerede i tidlig Tid. Gaarden fik, rimeligt nok, Navn efter Omgivelserne, efter Skib-Stedet, ligesom Fjorden fik det.

*

Skibstedgaard (Aar 1600 skrevet Skibstedt) kendes allerede fra 1495, da den ejedes af Jep Christensen Munk af Kovstrup. 1551 besiddes den af Poul Nielssøn, der dette Aar sammen med syv andre Danemænd er Vidner paa Revs Herredsting angaaende et Stykke Eng i Brokær. 1595 nævnes dennes Søn Chresten Poulsen som Tingsvidne i en Sag angaaende Ydby Præstekald. Omkring 1600 ejedes Gaarden af Familien Brok og solgtes 1632 af Fru Jytte Brok til Stalder Kaas, der synes straks at have overdraget den til sin Broder Christen Kaas, der var gift med Anne Galt som døde 1647 og ligger begravet i Ydby Kirke. 1669 udlagde Christen Kaas Gaarden (12 Tdr. Hartkorn) som mødrene Arv til sine Børn, og samme Aar blev Halvdelen tillagt Laurids Bering i Viborg, som formodentlig har været gift med en Datter. Theodor de Luneville eller Longueville, gift med Margrethe Kaas, skrev sig i 1684 til Gaarden. Senere

nævnes Hartvig Kaas, men 1691 ejedes den af Jakob von Holten, der 1695 solgte den til Laurids Nielsen, som var Raadmand i Thisted. Han afstod den allerede i 1697 (6 Tdr. Hartkorn) til Mikkel Christensen, der havde været Ridefoged paa Nørtoorp. 1706 døde Mikk. Chr., og hans Enke giftede sig med Søren Kammersgaard²), der 1713 solgte Skibstedgaard til Jomfru Dorthe Linderot, som 1720 ved Auktion solgte Gaarden for den Summa 751 Rigsdaler (!) til Andreas Fr. Opitz til Lydumgaard i Vardeegnen. Han solgte Skibstedgaard 1729 og købte derefter Herregaarden Lergrav mellem Holstebro og Herning. Om Hr. Opitz findes der flere Oplysninger i Evald Tang Kristensens Værk: *Jysk Almueliv*, Tillægsbind II, Nr. 259. 1729 købte Mikkel Pedersen Qvistgaard, der var Forpagter af Sindinggaard, Skibstedgaard, som han i 1744 lod sælge ved Auktion for 1000 Rigsdaler (11 Tdr. Htk.) til Peder Damgaard, der to Aar efter (1746) afhændede den for 900 Rdl. og 3 Guld-Dukater til Ernst Hjelm Hviid. Denne solgte 1752 Skibstedgaard med 11 Tdr. Htk. og 35 Td. Htk. Bøndergods for 2100 Rdlr. ved Auktion til Herredsfoged og Generalauditør Andreas Høyer, der da ejede Irup. Kun tre Aar efter maatte Skibstedgaard atter i Handlen; den solgtes 1755 for 800 Rdlr. og 4 Speciesdukater til Christen Pedersen, der nævnes til "Schibsted ell. Uldsted". Gaarden har nu kun 6 Tdr., 3 Skpr. Hartkorn Hovedgaardstakst og betegnes som en ukomplet, men tiendefri Sædegaard; af Bøndergods var der 37 Tdr. Htk. Til Gaarden saeedes der da aarligt 14 Tdr. Byg, 25 Tdr. Rug og 30 Tdr. Havre, og avledes 30 Læs Hø. Han tilkøbte Ydby Kirketiende og lod 1770 sammen med sin Hustru Kirken med Skriftestol istandsætte. Christen Pedersen Ulsted døde i 1775, og hans Enke, Maren Tøfting, sad nu i flere Aar som Ejer af Skibstedgaard, hvis Lade hun i 1777 lod bygge af svært norsk Tømmer; den staar endnu som Minde om solidt og godt Tømmerarbejde. I hendes Tid har Gaarden muligt været bortforpagtet, for 1774 nævnes Fæster Mads Larsen, Skibstedgaard. Det var i Kvægpestens Tid, og han var da Sognefoged i Ydby Sogn. Efter Maren Tøftings Død 1785 solgtes Gaarden for 6795 Rdlr. til en af Arvingerne Peder Skibsted. Der var da foruden Hovedgaardens 6 Tdr. 3 Skpr. Htk., af ufri Jord 14 Tdr. Htk. samt Tiender 32 Tdr. Htk. og 21 Tdr. Htk. Bøndergods. Gaarden betegnedes da som en smukt beliggende og vel bebygget Hovedgaard. Efter Peder Skibsteds Død i 1810 maatte Gaarden igen i Handelen og Ejerne skiftede hurtigt, ligesom vi har set adskillige Gange tilforn i de svundne Aarhundreder. 1810 købtes Skibstedgaard af Niels Sørensen, der 1815 solgte den til Laurits Djørup til Avnsbjerg, som igen afhændede Gaarden til Niels Larsen, der 1821 fik Bevilling til at frasælge Bøndergodset, hvorefter Hovedparcellen solgtes til F. J. L. Eyber (af tysk Herkomst), en Søn fra gammel Ørum. Han solgte Skibstedgaard til Poul S. Breinholt, Boddum Bisgaard, og Apoteker G. A. Eyber, Thisted. De solgte den 1858 for 20,000 Rdl. til Lars Djernæs, som

¹ Se nærmere herom Hans Kjærs Afhandling: Ydby Hede og dens Mindesmærker fra Oldtiden (Historisk Aarbog for Thisted Amt 1916, 98-110).

² Kammersgaard er Navnet paa en Nabo gaard til Skibstedgaard.

1865 afstod Gaarden med 14 Tdr. Hartkorn for 28,000 Rdlr. til Niels J. Stokholm³).

Indtil nu har vi kun i Kortfattedhed hørt om Skibstedgaard og dens Ejere, men i det følgende vil der blive meddelt flere Oplysninger om Besidderne af den gamle Gaard og om dens Betydning som Landbrugsejendom m. v.

Ovennævnte *Poul S. Breinholt* (1825-1897) ejede Boddum Bisgaard 1850-84. Han var fra *Damsgaard* (Ovtrup Sogn) paa Mors, som hans Broder Jørgen Chr. Breinholt overtog efter sin Faders død 1851. En tredje Broder, Niels Breinholt (1819-1906) var en Tid Ejer af Herregaarden Spøttrup i Salling⁴).

Poul Stokholm Breinholt blev i 1852 gift med Birgitte Gjõe Carstensen, født ²⁶/₆ 1833 i Aggersborg Præstegaard, Datter af Sognepræst Chr. Brandt Carstensen og Hustru Hansine Elisabeth Lillelund. Hun døde ¹⁵/₁, 1889.

Niels Juelbye Sand Stokholm (¹²/₃ 1808-⁸/₄ 1892), der i 1865 købte Skibstedgaard, blev ¹⁸/₁ 1835 viet i Ovtrup til *Karen Marie Breinholt* (⁸/₅ 1818-⁶/₆ 1895), der var Søster til de ovennævnte tre Brødre Breinholt fra Damsgaard.

Niels J. S. Stokholms Fader hed Poul Chr. Stokholm og ejede *Sindbjerggaard* (Redsted Sogn) paa Mors 1811-22. N. J. Stokholm fik i sit Ægteskab med Karen Marie Breinholt 5 Børn, deriblandt Datteren *Karen Stokholm*, der blev født paa Gaarden *Vestervig Kloster* ¹¹/₁ 1843. Karen Stokholm blev 27. Marts 1866 gift i Vestervig med *Andreas Eske Carl Bendixsen*, der var fra Thisted, hvor han blev født ¹¹/₉ 1833 som Søn af Konsul, Tobaksfabrikant *Frederik Carl Bendixsen* og 1. Hustru *Mariane Emilie Augusta van Mehren*, der var Søster til Købmand Johann Fr. van Mehren, Helsingør, og hvis Søn var den ansete Orientalist, Professor A. F. M. van Mehren (1822-1907).

Andreas E. C. Bendixsen var udgaet fra en anset og dygtig Familie⁵). Han blev uddannet som Landmand, og forpagtede 1861 Vestervig Teglggaard, der ejedes af hans Farbroder, Postmester Emil Bendixsen. I Vestervig, hvor Andr. Bendixsen var til 1866, indvalgte han i Sogneforstanderskabet og blev hurtigt Formand for dette, i øvrigt den første Lægmand, der var Sogneraadsformand for Vestervig-Agger. Tidligere havde Præsten været Formand.

*

Efter sit Giftermaal med Karen Stokholm overtog Bendixsen 1. April 1866 Skibstedgaard, som han var Ejer af til 1890. Ægteparret fik to Børn:

Poul Stokholm Bendixsen, født ²²/₁₂ 1866.

Mariane Bendixsen, født ¹⁴/₁₂ 1868.

De tilbragte begge en lys og lykkelig Barndom i det store og vel assorterede Hjem paa Skibstedgaard, hvortil hyppigt kom Besøg af Familienmedlemmer fra mange formaaende Hjem i Nordvestjylland, hvilket ikke er til at undre sig over, naar man betænker, at i afvigte

³ Traps Danmark, 4. Udg. V, 425-26. J. J. Hansen: Større danske Landbrug VII (1935), 520-21 samt en fortrinlig Artikel af Kr. A. i Thisted Amts Avis omkr. Oktober 1936.

⁴ Om Folk af Breinholt- og Stokholm-Slægten se Max Groshennigs Bog: Slægten Breinholt (1907).

⁵ Hans Broder var Skibsværftfejer Hans Ditlev Bendixsen, 1842-1902, hvorom M. Aaberg har skrevet i Thisted Amts hist. Aarb. 1912, 80-89.

Aarhundrede var ikke mindre end 21 nordvestjyske Herregaarde og Proprietærgaarde i Fru Andr. Bendixsens Slægts Besiddelse (Breinholt'er og Stokholm'er), medens Storgaardene Tandrup og Store Djernæs ejedes af Folk tilh. Familien Bendixen.

*

Men der kom ogsaa andet Besøg paa Skibstedgaard, nemlig *Tiggere*, der ved Juletid kom i Række herud, da Fru Bendixsen var gavmild at komme til. Det var mest Kvinder fra Kommunen, der kom og bad om lidt i Guds Navn. Til Jul fik de her hver: 1 rund Sigtekage, 2 Lys, 1 Stk. Flæsk, 2 Æg og noget Gryn. Saa meget fik de ikke nær alle Steder. De fleste af de henved en Snes Tiggere, der kom til Jul, fik Kaffe og Kage i Køkkenet. Fru Bendixsen satte ikke lige stor Pris paa alle Tiggerne, navnlig de urene kunde hun ikke lide. En gammel Stodder, Anders Oddershede, vaskede sig i en Mergelgrav, inden han kom til Skibstedgaard for at tigge, da han vidste, Fru Bendixen ikke kunde lide, han var saa beskidt. Han havde hver Gang et Kræmmerhus Rosiner med til Børnene, men til Pouls og Marianes store Sorg puttede Moderen dem altid i Kakkelovnen.

Jordemoderen hørte ogsaa til de faste Besøgende paa Skibstedgaard, dog ikke altid i Embeds Medfør, men for at hente Mælk, hvoraf hun fremstillede sine dejlige *Jordemoderoste*. Da den højeste Betaling, Madammen fik, naar hun var i Forretning, var 10 Kr., kunde hun ikke leve alene af Fødselshjælpshonorarerne; derfor havde hun Lov til at køre sit Distrikt igennem flere Gange aarlig, ikke alene efter Mælk til Ost, men ogsaa efter Uld, Faarelaar o. s. fr. Denne Lønningsmaade vedblev til ind i dette Aarhundrede. Hun kom til Skibstedgaard hen mod St. Hans med en stor Tønde, hvori hun fik sød Mælk. Den Pige, der kom ud med Mælken, gav hun til Gengæld et Glas Kirsebærvin samt en tør 1 øres Kringel⁶). Samme Slags Kringler havde en gammel Kone, Ane Ting, i Ydby hængende i en aaben Kurv over Kakkelovnen, her kunde de blive godt tørre og støvede. Naar Poul Bendixsen som Barn komder i Besøg, var han naturligvis altid glad for at faa en af Kringlerne. Ane Ting gav ham gerne en, men hun ledsagede altid Kringlen med Bemærkningen: "Den bliver ellers kun budt til walkommen fremmede!"

*

Da Andr. Bendixsen overtog Skibstedgaard var den i Forfald, men da han var energisk, fik han den drevet godt frem. Han var Morgenmand og fik meget udrettet mellem Aar og Dag. Der var da til Gaarden ca. 150 Tdr. Land (13 Tdr. 7 Skpr. Hartkorn). Som Helhed tør man sige, at Skibstedgaard ikke er nogen god Landejendom. Dens Agermark bestaar mest af tør Jord (Undergrund Sand og Grus), som Solen kan svide. Engen er daarlig, og det vedvarende Græsningsjord, mest Strandjord, er heller ikke af god Kvalitet. Gaardens gamle *Marknavne* oplyser ogsaa lidt i saa Henseende. *Odden* var en spids Strandeng, hvor der dog groede noget godt Græs, nærmest Marskgræs, kort Hø, som Kreaturerne vilde æde. *Vildet* (dvs.: Væld) var Betegnelsen paa et Engareal, nærmest Mosejord, der

⁶ Jfr. min Bog: Guder i Landsbyen (1942), 28.

næsten intet var værd. Her var meget Væld, saa Høet skulde bæres i Land herfra altsammen. Dette Hø gad Kreaturerne næsten ikke æde, hvorfor det meste gik op i Strøelse. Der avledes aarlig ialt ca. 20 store Læs Enghø paa Gaarden. Engen laa en Fjerdingsvej henne. En Husmand slog Græsset og stakkede Høet, saa man havde kun at køre det hjem. *Engdalen* var Betegnelsen paa et Areal, der gik fra Stranden ind i Marken. *Heden*, som et Stykke Jord kaldtes, forklarer sig selv. Et andet Omraade benævntes *Kovang*. Gaarden var inddelt i *god Jord* paa 8 Indtægter, hvori Sædfølgen var :6 radet Byg, Roer, 3 Kærv Havre til Udlæg (Græs) samt 3 Kærv Havre, i alt 8 Indtægter. *Daarlig Jord* havde denne Inddeling, Brak, Rug, Blandsæd, 2 Kærv Havre til Udlæg og 3 Aars Græs, i alt 8 Indtægter. Gaarden dreves altsaa i 16 Indtægter.

I Løbet af nogle Aar fik Andr. Bendixsen hele Jordtilliggendet *merglet*, hvilket gav forbavsende gode Resultater, især paa Græsmarkerne. Kløver havde hidtil ikke kunnet gro paa den kalkfattige Jord.

*

Besætningen bestod i 1870-90erne af 50-60 Kreaturer, deraf 12 Malkekøer. Der fededes 12-14 Stude aarligt, ligesom al Opdræt blev fedet og solgt. Opdrættet blev forøget ved Indkøb af en Del Kalve. Naar et Fedekreatur vejede ca. 1000 Pund, blev det solgt. Bendixsen sendte det Kvæg, han solgte, til London. - Hestebestanden var almindeligvis paa 10, 5 Arbejdsheste og 5 Føl og Plage. Faar og Beder havde man i et Antal af 40-50 foruden Lam, o. 40. Man havde kun ca. 10 Svin, men derimod omved 100 Høns, Gæs og Ænder, der passedes af en Gaasepige.

*

Folkeholdet bestod af 1 Forkarl, 1 Andenkarl, 1 Røgter samt 3 Dreng, om Vinteren dog kun 1. Endvidere flere Daglejere efter som der var travlt til. I Huset var 3 Tjenestepiger foruden Fru Bendixsen og Datter, der ogsaa begge bestilte meget. Bryggerspigen skulde hjælpe til ved Udearbejdet, sprede Mergel, Møg, hjælpe ved Slet og Høst m. v. En Sommer spredte Bryggerspigen ikke mindre end 3000 Læs Mergel! I 1870erne var hendes Aarsløn 80 Kr. samt Opholdet. Da Fru Bendixsen var særdeles dygtig, blev Piger, der skulde giftes, uddannet hos hende. Havde de været paa Skibstedgaard et halvt eller et helt Aar, kunde man være sikker paa, at de blev dygtige Koner i deres tilkommende Hjem. Folkene sagde "De" og "Husbond" til Bendixsen og hilste ham om Morgenen, og naar han kom kørende hjem, med Hatteaftagning. Fru Bendixsen blev altid tituleret "Madammen".

Der var Smedie og Tømmerstue paa Gaarden. Smeden kom, naar man havde Brug for ham, især i Foraarstiden. Tømreren kom tiere, men var der ikke saa længe ad Gangen. Smeden blev ved med at komme til efter 1903.

*

Om Sommeren stod man op Kl. 4½ og om Vinteren Kl. 6. Arbejdsdagen var lang, men man fik en god *Føde*. Om Morgenen straks Faarekødsterninger i opstuede Kartoffler, samt varmt Mælk og kold Grød. Aaret rundt fik man Kl. 8½ Formiddagsmellemmad med Kaffe. Kl. 11³/₄

Middag, hvortil man fik Retter som Grød, Vælling, Ærter, Grønkaal, Øllebrød, Sødssuppe, Kødssuppe. Efterretten bestod af stegt Flæsk eller Pandekager, Flæskepandekager, Finker, Blodpølser, Kød, Flæsk, Fisk o. s. fr. Efter Maaltidet var der Middagssøvn til Kl. 13½ Saa fik man Kaffe med en Knald Kandis til. Om Sommeren fik man Eftermiddagsmellemmad Kl. 16½: 3 store Paalægsskiver Rugbrød, og Kl. 20½ Nætter: varm Grød og kold Mælk. I Høsten fik man dog ved denne Tid to Retter varm Mad, tiest Æggepandekage med Flæsk i eller røget Flæsk med nye Kartoffler. Til daglig blev der ikke budt Snaps til Maden.

Bendixsens spiste ikke sammen med Folkene, men Føden var den samme i begge Spisestuer.

Der blev aarlig *slagtet* 12 Beder, 3 Svin, 1 Kvie samt Høns, Gæs og Ænder efter Behov. Man købte derfor aldrig Kød hos Slagtere. Fiskehandlere kom engang imellem kørende fra Havet og solgte af Fangsten fra det store Vand. I 1880-90erne kostede Havtorsk 6 øre Pundet leveret i Gaarden. Den købte Torskemængde nedsaltedes. Det hændte, naar Vandet i Skibsted Fjord gled væk i en Fart, at Skruppeme blev liggende tilbage i Sandet. Man kunde saa tage dem med Hænderne. Trods Fjords og Havs Nærhed blev der spist forholdsvis lidt Fisk. I Skibstedfjord var i øvrigt ikke meget Fiskeri. Der toges nogle Rejer, og der glibedes noget.

*

Vigtige Ekstraspisninger fandt bl.a. Sted i *Høstens Tid*. Saaledes bagtes paa *Ophøstmingsdagen*⁷) en Mængde Æbleskiver. Husbondsfolk, Piger og Børn gik i Marken med disse samt med Kaffe og Brændevin. Alle satte sig ned paa et passende Sted og spiste og drak fortrinligt. Om Aftenen strøg Folkene deres Leer inde paa Gaardspladsen for Kaalen. For at redde denne, maatte der serveres Kage, Smaakager, Brændevin og Øl. Høleerne blev derefter gnedet ind i Talg, for ikke at ruste, hvorpaa de blev hængt op til næste Aar. Omkring ved en Maanedes Tid senere, tiest sidst i September, fandt saa det egentlige *Høstgilde* Sted. Der spistes da til Aften Steg med alt Tilbehør af Sovs og Kartoffler m. m., og der blev drukket Snapse til og sunget Skaaleviser. Bagefter fik man Ost og andet Paalæg til Brød og Sigtekage. En Gris blev slagtet til Høstgildet. Senere paa Aftenen drak man Kaffe. Der var efter Høstmaaltidet *Dans* til langt hen paa Natten. Landsbyspillemand gned da bravt Fioleme. Engang i 1870erne var en gammel Tækkemand med til Høstgildet. Han dansede i fladbundede Træsko. Ved "Fynbodansens" Afslutning gav han tre Skrald med Træskoene mod Gulvet. Man morede sig overmaade herover, ikke mindst over Tækkemandens Evne til at danse i Træsko og give de rette Gulvskrald.

I *Fastelavnen* var der ogsaa Fest paa Skibstedgaard. Der blev da midt paa den store Gaardsplads stillet en Tønde an (uden Kat) paa en Skammel. Bundet for øjnene skulde Folkene saa en for en søge at finde Tønden og

⁷ Den sidste Trekant af Kornet, der faldt for Leerne, var altid fuld af Mus, deres sidste Tilflugtssted. 1901 fik Poul Bendixsen den første Slaamaskine paa Skibstedgaard. Man havde hverken her eller i hele Kommunen Høstmaskine før 1903.

ramme den med et Slag. Naar den var slaaet itu, fik man Kaffe med Æbleskiver.

Det første lille *Juletræ* havde man sidst i 1870erne. Paa enkelte Storgaarde, bl.a. paa Boddum Bisgaard, havde man i 1870-80erne særlig godt pyntede *Juleborde*, men det er ogsaa det eneste særlige, Poul Bendixsen erindrer om Jul i sin Barndom.

Derimod ved han god Besked om *Bryllup* i gammel Tid. Han var sidst i 1880erne med til et stort Bryllup paa *Revs Bisgaard* i Hurup Sogn. Om Formiddagen stod Hornblæsere ved Forstuedøren og modtog hver Befordring, der ankom, med Musik. Gæsterne fik straks inden for Døren en Skænk, før Frokosten. Paa hele Vejen til Kirken øvede Spillemandene deres Kunst, saa det lød ud over Egnen. Fire Ryttere skulde under Køreturen ride frem og tilbage mellem Kirken og Brudeskaren, inden Kirken naaedes. Der var efter Vielsen stor Offergang, saa det var en god Dag for Præst og Degn. - Hjemkommen blev man straks budt paa Wienerkage i Døren. Derefter var der stor Spisning: Suppe og Steg, Vin og Kage. Præsten holdt en Tale ved Bordet. Ingen Lægmand tog i hine Tider Ordet. Efter Bryllupsmiddagen var der Dans i Storstuen. Turdanse. Man dansede ustandselig Natten igennem. Samtidig med Dansen var der opdækket Kaffebord i de andre Stuer. Her indtoges Rompunche og Kaffe-punche, og der blev røget hele Tiden, men kun paa Piber. En Tønde med 10 Pund Tobak gik op i Røg denne Nat! Hen paa Tiden fik man Koldt Bord, inden man rejste. Næste Dag var der Frokost. De unge blev ved at danse. De ældre sov et Par Timer, hvorefter de vendte tilbage og fortsatte Dans og Spisning etc. Poul Bendixsen kom hjem næste Eftermiddag Kl. 18. Søndagen efter var Brudepar og begge Forældrepar i Kirke⁸).

*

Til Skibstedgaard hørte bl.a. i Andr. Bendixsens Tid 8 Tdr. Hartkorn, der var fri Hovedgaardstakst; deraf betaltes ikke Statsskat. Vi har her et Vidnesbyrd om, at Ejendommen engang har været Herregaard. A. Bendixsen ejede noget af Vestervig Kirketiende, som han i sin Tid havde faaet af sin Svigerfader N. J. Stokholm.

De store, ret gode *Bygninger* erindrer ogsaa noget om Gaardens gamle Oprindelse. Den straatækte *Hovedbygning* bestaar af tre Fløje med Milter- eller Hovedfløjen mod Vest til Haven, de to kortere Fløje mod Øst, mod Avlsgaarden. Midterfløjen og den sydlige Fløj er af Grundmur, medens den nordlige Fløj er af Bindingsværk. Bygningens nuværende ældste Dele er fra Midten af det 18. Aarhundrede eller maaske endog fra en tidligere Tid. Under Hovedfløjen er en temmelig stor Kælder, men da den altid var kold og fugtig, lod Andr. Bendixsen den mure til i 1875, da han lod bygge et nyt

Køkken, Bryggers, Mejeri- og Tørvehus. Under Mejeribygningen blev da indrettet to Kældere. I den gamle Fløj er der en blaa Stue, hvori der ifølge Sagnet skal færdes en *blaa Dame*. I 1870erne sov to Skrædderpiger i Fløjen. De kunde naturligvis ikke sove for Spøgeri. Paa Gaardspladsen findes en aparte *Bindesten*, en Kvader-Billedsten fra den gamle nedbrudte St. Thøgers Kirke i Vestervig. Kvadre fra denne Kirke findes spredt i Syd-Thy.

Som tidligere nævnt blev *Laden* opført 1777. Dette Aarstal samt Bygmesterens Navn, L. C. Schiønning, findes indhugget i en Bjælke her. Laden, der er den østlige Længe, bestaar nu af Bindingsværk ind mod Gaardspladsen, men af Grundmur udadtil. - *Kostalden* (i Nord) lod Bendixsen nyopbygge (af Kamp) 1887. De tre sammenbyggede Avlslænger, der staa paa et lavt Sted, hvor der i gammel Tid er tilført mægtige Lag af Opfyldning, har nu alle Tag af Pandeplader, paalagt efter 1903. I den sydlige Sidelænge, der er af Bindingsværk, findes Værelser for Folkene, Vognport og Hestestald. Desuden er nu inde paa Gaardspladsen en Svinestald af Træ med Asbesttag, og mellem Kostaldlængen og Hovedbygningen en Bygning af Grundmur med Tag af Pandeplader, der rummer Vognport og endnu en Svinestald. Der er elektrisk Installation overalt paa Gaarden.

*

Da Andr. Bendixsen var blevet Ejer af Skibstedgaard, gled han umiddelbart ind i den Række af ansete og dygtige Storbønder eller Proprietærer, der gav Tonen an i Landmandskredse i Thisted Amt i sidste Halvdel af det svundne Aarhundrede. Inden for Kredsen af de største Skatteydere følte Bendixsen sig hjemme; hans Patricierafstamning fra Thisted bevirkede naturligvis sit til, at han ikke omgikkes Smaakaarsfolk og mindre Gaardmænd. Hans gode Forstand og Dygtighed placerede ham ogsaa umiddelbart i de forreste Rækker, hvilket bevirkede, at han i Tidens Løb fik overdraget en Række Tillidshverv. Aldrig saa snart var han kommet til Skibstedgaard, førend han blev indvalgt i *Boddum-Ydby* Sogneraad, dog kun i een Periode, da han ikke vilde mere. I sin Sogneraadstid (1867-70) var han Formand, og han fik da gennemført, at Fattigbørn ikke blev liciteret væk til de lavestbydende. Sligt havde Præster som Sogneraadsmænd været med til førhen! Det bør her nævnes, at Bendixsen kom i Sogneraadet igen i sit sidste Leveaar, da han var 69 Aar gammel.

I hened 25 Aar var han Formand for Boddum-Ydby Sparekasse (opr. 1871), ligesom han i en Aarrække var Jordboniteringsmand. 1886 blev han Branddirektør for Thisted Amts Landbygningers Brandforsikring. Da han havde faaet en fortrinlig Skolegang, regnede og skrev godt, var det rimeligt nok, at han blev tildelt Tillidshverv.

Politisk var Bendixsen oprindelig konservativ, men i Provisorieaarene gik han over til Venstre. Ret tidligt sluttede han sig sammen med sin Hustru til den *grundtvigske Bevægelse*. De løste Sognebaand til Pastor Knud Kristensen i Snedsted, senere Hurup. Denne Præst havde en stor Menighed af Sognebaandsløbere.

Bendixsen var naturligt nok interesseret i at faa gode *Foredragsholdere* til Ydby, hvor Foredragsmøder holdtes

⁸ Hvad Poul Bendixsen beretter om gammelt Folkeliv i Sydthy svarer naturligvis ret nøje til, hvad Træskomand, senere Frøhandler Anders Andersen (13. September 1863-11. September 1933) fra Ydby har meddelt i sine Barndomsminde, som han optegnede i 1930, og som jeg udgav i Thisted Amts Tidende 29. September-13. Juli 1933, udgivet i 150 Eksemplarer i Sætryk under Titlen: "Skildringer fra Folkelivet i Sydthy i 1860-70erne" (25 tospaltede Sider), anmeldt af P. L. Hald paa Omslaget af Historisk Aarbog for Thisted Amt 1933. Jfr. hermed ogsaa Lærer Johan Nielsens Optegnelser fra *Randrupegnen* især (se Hist. Aarb. for Thisted Amt 1932, 301-306).

i Ydby gamle Kro. Talerne boede altid paa Skibstedgaard, hvor de fik en 1. Klasses Forplejning, og derfor var de altid glade ved at bo der. Deres Besøg var stedse ventet med stor Glæde. De bragte Bud ude fra den store Verden til det fjerne Skibstedgaard - Honoraret til en Taler var 10 Kr. og frit Ophold; men hvis en bitte Højskoleforstander kunde faa Lejlighed til at holde en halv Snes Foredrag i Stribe i Thy, kunde det med hin Tids store Pengeværdi blive en køn Skilling, der kunde tages med hjem fra den afsides Landsdel. Det var kun de "smaa"

Højskoleforstandere, der kom til Ydby og omliggende Sogne. De "store" Forstandere kunde man ikke faa til saa bortgemte Landomraader. Den eneste Forstander for en stor Højskole, der kom til Ydby, var Jens Bek paa Mellerup Højskole ved Randers. Han sagde engang til Andr. Bendixsen, da de talte om Indtægter: "Jeg har jo en Ministergage!" Af andre Højskoleforstandere, der logerede paa Skibstedgaard, kan nævnes: Rasmus Geltzer fra Sinding Højskole ved Silkeborg, L. Maltesen, Vrigsted Højskole i Bjerge Herred, Axel Axelsen fra Jebjerg Højskole i Salling, H. Gundesen, Sørup Højskole ved Svendborg, Georg Himmelstrup, Galtrup Højskole, Forfatteren Fernando Linderberg, Pastor Fr. Bruun, Levring, Pastor Knud Kristensen, Hurup, o. fl.

*

1890 forpagtede Andr. Bendixsen Skibstedgaard bort til sin Søn Poul Bendixsen og byggede derefter en Villa: "Skibstedhus" ved Bivejen ned til Skibstedgaard. Her havde han nok op at gøre med sine offentlige Bestillinger Resten af sin Tid. Han døde $22\frac{2}{5}$ 1902, næsten 70 Aar gammel. Hans Hustru overlevede ham til i April 1919, da hun gik bort 72 Aar gl. Hun boede sine sidste ikke faa Leveaar hos sin ugifte Datter Mariane Bendixsen i Thisted.

*

Poul Stokholm Bendixsen fik, som det var at vente, en god Skoleuddannelse, bl. a. var han et Stykke Tid Elev paa Thisted Realskole. Som ungt Menneske var han en Vinter Elev hos den grundtvigske Smed og Skolemand Johannes Vedel i Høve i Vestsjælland. Derefter var han hjemme 3 Aar, hvorefter han var en Vinter (1885-86) paa Vrigsted Højskole, hvis Forstander L. Maltesen ved et Foredrag i Ydby gl. Kro havde gjort et saa godt Indtryk, at Sønnen fra Skibstedgaard Aaret efter blev hans Elev, noget, han aldrig kom til at fortryde. 1887-88 var Poul Bendixsen Elev 9 Maaneder paa Tune Landbrugsskole mellem Roskilde og Køge. Han var derefter hjemme igen, forpagtede Gaarden, som nævnt i 1890, og 1893 overtog han den. Den 29. December 1891 blev han gift med *Lydia Larsen* (født $4\frac{1}{11}$ 1868), Datter af Førstelærer *Jens Georg Larsen*, Hammel (1834-1909), der var gift med *Dinesine Kirstine Poulsen* (1843-1936), af den bekendte Poulsen-Slægt, hvorom man kan læse udførligt i L. F. la Cours Bog: "Niels Poulsen og Dorte Dinesdatter til Rolsegaard og deres Efterkommere" (1929), hvori der Side 13 gives Oplysninger om Poul S. Bendixsens og deres syv Børn, der alle har arbejdet sig frem til gode Stillinger.

1903 solgte Poul Bendixsen Skibstedgaard, og 1904-20 var han Gaardejer i *Hesselbjerg* paa Nordmors,

hvorefter han flyttede til Aarhusegnen. Han bor nu i Brabrand, hvor jeg har haft Lejlighed til at nedskrive hans Oplysninger om Skibstedgaard i Tiden 1866-1903. Desuden har han meddelt mange Træk om sin Slægt og dens mange Medlemmer. Bendixsen er nemlig i Besiddelse af en fortrinlig Hukommelse og har historiske Interesser.

*

Skibstedgaard købtes 1903 af *Thorning Christensen Riis* fra Helligeris paa Thyholm. Han afhændede den 1915 til Hestehandler *Mølbjerg*, Struer, og *P. Rokkjær*, Lægaard ved Holstebro. De foretog en Udstykning: oprettede en Ejendom uden Statslaan paa ca. 8 ha og 3 Ejendomme med Statslaan, hver paa 4-5 ha. Endvidere solgtes to Parceller, i alt ca. 5 ha, til Naboer, medens Hovedparcellen med det nuværende Areal (66 ha) solgtes til *Niels Rokkjær*, en Søn af P. Rokkjær. N. Rokkjær solgte i 1918 Gaarden til et Konsortium, som straks efter, $1\frac{1}{8}$ 1918, videresolgte til *Andreas Nielsen* fra Thyholm. Denne dygtige Landmand havde Gaarden i over 20 Aar. Han var fra Thyholm og købte senere Ydby gamle Kro, hvor han døde. Han solgte Skibstedgaard til Entreprenør *Høje Christensen*, Hurup, der ofrede betydelige Summer paa Gaarden. Efter Kapitulationen $5\frac{1}{5}$ 1945 overtoges den af Staten, og i 1946 dreves den af Bestyrer Ras mussen.

Skibstedgard (Mtr. 1 a), der ligger 4 km Sydøst for Ydby St. og har $36\frac{1}{2}$ km til Thisted, har sine Jorder samlet ved Gaarden. Af disse nuv. 66 ha er 42 ha Ager, 1,5 ha Eng, 21 ha Græsningsjord og 1,5 ha Have⁹) og Gaardsplads. Hartkornet er nu 7 Tdr., 4 Skp., 2 Fdk., 2 Alb. Terrænet er noget kuperet, Kultur og Gødningskraft er god. I 1930'erne blev meget af Jorden forsynet med Kalk. Til Sammenligning med Kreaturholdet i Andr. Bendixsens Tid skal nævnes, at i 1935 havde Skibstedgaard en Kvægbesætning paa 21 Malkekøer, 1 Tyr, 35 Stk. Ungkreaturer (Køerne græsser i Løsdrift), 6 Arbejdsheste, 18 Faar, ca. 50 Svin aarlig og o. 100 Høns. Selv om disse Tal kan variere noget fra Aar til andet, er de dog et Vidnesbyrd om Landbrugets Fremskridt ude paa den ensomt beliggende gamle Herregaard, hvis Historie der nu givet et Bidrag til paa de foranstaaende Sider. Fra dens Vinduer har man ikke alene en af Thylands skønneste Udsigter, men man har ogsaa herfra gennem Aarhundrederne kunnet følge Udviklingen fra hine Tider, da Vikingeskibene samledes i Skibsted Fjord i Flokkevis, og til nu, da den kun befares af fredelige Fiskerbaade.

Brabrand, 4. Januar 1947.

August F. Schmidt.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1947, side 21-39)

⁹ I Poul Bendixsens Tid udvidedes *Haven* omtrent til det dobbelte. Paa en Skrænt ned mod Fjorden blev plantet to Rækker Frugttræer. Et Læbælte blev ogsaa plantet, saa Gaarden ligger nu lunt. Der kan kun blæse til den fra Øst.